

Rådet för strategisk forsknings utkast till teman för strategisk forskning 2026

Innehåll:

Temaförslag 1: Omvälvningen i det arktiska området

Temaförslag 2: Psykisk folkhälsa

Prioritering (utkast): Finland som global föregångare

Observera: Temana och prioriteringen för 2026 års program för strategisk forskning är i det här steget endast utkast. Rådet för strategisk forskning (RSF) färdigställer utkastet efter ett offentligt samråd med beaktande av de diskussioner som förs vid samrådet. RSF överlämnar det slutliga temaförslaget till statsrådet i juni 2025.

Temautkast 1: Omvälvningen i det arktiska området

Forskningen inom detta tema kommer att analysera den omvandling som pågår i Arktis på flera nivåer på grund av klimatförändringar, geopolitiska spänningar och ekonomiska intressen. Ur Finlands synvinkel är det viktigt att förstå hur denna grundläggande omvälvning kommer att påverka människor, utkomstmöjligheter, naturen och säkerheten i det arktiska området.

Den arktiska regionen värms upp snabbare än resten av världen, vilket gör den särskilt sårbar för effekterna av klimatförändringar. Samtidigt ökar det militära, säkerhetspolitiska och ekonomiska intresset för Arktis. Omvälvningen ger upphov till ett antal viktiga frågor som rör den naturliga jämvikten och den sociokulturella och ekonomiska hållbarheten. Hur kan man främja en hållbar användning av naturen och resurserna i Arktis? Hur kan man stödja integreringen av olika perspektiv i beslutsfattandet om regionen? Hur kan Finland i framtiden anta en roll som en prominent arktisk expert och en global ledare i arktiska frågor?

Syftet med temat är att utveckla Finlands arktiska expertis genom flervetenskaplig och interdisciplinär forskning och att stärka Finlands förmåga att förbereda sig för och påverka förändringarna i den arktiska regionen. Det geografiska fokuset kan vara antingen de norra delarna av Finland eller hela Finland som ett arktiskt land. Forskningen kan till exempel handla om hur man på ett hållbart och rättvist sätt kan samordna naturens, näringslivets och befolkningens olika perspektiv. Enskilda projekt kan analysera hur teknik, tjänster eller innovationer bäst kan stödja bevarandet av biologisk mångfald, anpassning till förändringar eller uppbyggnaden av en fungerande infrastruktur. Viktiga frågor är bland annat hur den arktiska omvälvningen kommer att påverka försörjningstryggheten och säkerheten, till exempel logistik, energisäkerhet eller stormakternas och militäralliansernas roll i Arktis. Finlands

internationella ställning och roll är också viktiga faktorer när man granskar förändringarna i den arktiska regionen.

En tvärvetenskaplig och interaktiv infallsvinkel och samarbete med olika intressenter är viktiga verktyg för att stödja utvecklingen av Arktis på ett sätt som främjar rättvisa och delaktighet. Omvandlingen i den arktiska regionen kommer att ha en djupgående inverkan på regionens befolkning och levnadsförhållanden. Beroende på forskningsdesignen är till exempel det samiska perspektivet på förändringarna ett viktigt element när man undersöker omvandlingen av Arktis på ett etiskt och ansvarsfullt sätt.

Temautkast 2: Psykisk folkhälsa

Forskningen inom detta tema fokuserar på att bygga upp och främja en god psykisk hälsa i det finländska samhället. Syftet är att stärka den psykiska hälsan och förebygga psykiska problem i befolkningen. Psykisk hälsa är en livslång resa, den är med oss var vi än går och den påverkar oss alla. En god psykisk hälsa är viktig för såväl individen och samhället som för folkhälsan och ekonomin.

Samhällets individualistiska natur, osäkerhet och bördan av teknologisk förändring samt de ökande kraven på olika livsområden utmanar det psykiska välbefinnandet. Å andra sidan kan digitaliseringen också erbjuda nya lösningar och stödformer. Temat syftar till att hitta innovativa lösningar som gör det möjligt för Finland att vara en internationell ledare när det gäller att främja psykisk hälsa. Hur kan man fördela samhällets resurser på ett klokt sätt? Hur väljer man de mest effektiva och långtgående åtgärderna för att stödja det psykiska välbefinnandet?

Temat kommer att bygga upp en flervetenskaplig och interdisciplinär förståelse av orsakssambanden inom psykisk hälsa, särskilt med tanke på att stärka välbefinnandet. Viktigt i fråga om folkhälsan är att förstå de biologiska, psykologiska, sociala och samhällsliga orsakerna till psykisk hälsa. Individuella forskningsprojekt kan fokusera på frågor som skillnader mellan befolkningsgrupper, generationer, kulturer, sociala normer eller generationsöverskridande effekter. Möjliga forskningsämnen är bland annat hur arbete, livsmiljö och digitalisering påverkar den psykiska hälsan och hur man kan upprätthålla den psykiska hälsan i krissituationer. Forskningsprojekten inom detta tema kan också undersöka gemenskapens, delaktighetens och levnadsvanors roll i att skapa en god psykisk hälsa. Det finns ett behov av information om kostnaderna för och effekterna av psykisk ohälsa samt om tillgången till vård och tjänster inom både den offentliga och den privata sektorn.

Forskningen inom detta tema kommer att inriktas på förebyggande, kostnadseffektiva och människocentrerade lösningar. Genom att utveckla tjänster tillsammans med användare och leverantörer kan man skapa effektivare samhällsliga strukturer och metoder samt nya

affärsmöjligheter. Forskningsdesignen bör också ta hänsyn till perspektiven hos grupper som är svåra att nå. Internationella jämförelser kan ge viktiga perspektiv på många av de aktuella frågorna inom detta tema.

Övergripande prioritering:

Ett fokusområde som genomsyrar 2026 års program för strategisk forskning är Finland som global föregångare. Forskningen spelar en avgörande roll i att hitta nya, skalbara lösningar och tillvägagångssätt som bygger på internationellt expertis och kunskap med stor genomslagskraft. I de enskilda projekten ska föregångarlösningarna granskas ur det valda temats perspektiv.